

Käräjäoikeuden lautamiesten valitseminen valtuustokaudeksi 2021 - 2025

KHALL 21.06.2021 § 163
126/00.00.01.01/2021

Valmistelija	Hallintojohtaja Antti Kinnunen, antti.kinnunen@juva.fi, puh. 0400 121 261
Päätösesitys	Kunnanjohtaja: Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että se valitsee käräjäoikeuden lautamiehet toimikaudeksi 2021 - 2025.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti.
Selostus	<p>Käräjäoikeuden lautamiehistä annetun lain (22.12.2019/11) 3 §:n mukaan käräjäoikeuden lautamiesten lukumäärän vahvistaa Tuomioistuinvirasto. Jos käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluu useampia kuntia, Tuomioistuinvirasto vahvistaa kunkin kunnan alueelta valittavien lautamiesten lukumäärän ensisijaisesti kuntien henkikirjoitettujen asukkaiden lukumäärän suhteessa.</p> <p>Lautamieslain 4 §:n mukaan kunnanvaltuusto valitsee lautamiehen kunnanvaltuuston toimikautta vastaavaksi ajaksi. Nykyisten lautamiesten toimikausi päättyy, kun kunnanvaltuustot ovat valinneet uudet lautamiehet ja valinnat ovat tulleet lainvoimaisiksi.</p> <p>Tuomioistuinviraston on päättänyt 16.6.2021 TIV/67/2021 lautamiesten lukumäärän vahvistamisesta. Juvan kunnasta valittavien lautamiesten määrä on 2.</p> <p>Etelä-Savon käräjäoikeus on kirjeellään 17.6.2021 142/01.01.00/2021 pyytänyt suorittamaan lautamiesvalinnan 20.8.2021 klo 16.15 mennessä.</p> <p>Lautamieslain 2 §:n mukaan lautamiehen tulee olla käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvassa kunnassa asuva Suomen kansalainen, joka ei ole konkurssissa, jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja jota on pidettävä sopivana toimimaan lautamiehenä.</p> <p>Lautamieheksi ei saa valita henkilöä, joka on alle 25-vuotias tai joka on täyttänyt 65 vuotta. Lautamiehenä ei saa olla henkilö, jolla on virka yleisessä tuomioistuimessa tai Rikosseuraamuslaitoksessa taikka joka virassaan suorittaa ulosottotehtäviä, rikoksen esitutkintaa taikka tulli- tai poliisivalvontaa, eikä myöskään syyttäjä, asianajaja taikka muu ammatikseen asianajoa harjoittava henkilö.</p> <p>Lain 4 §:n 4 momentissa säädetään lisäksi, että lautamiesten tulee mahdollisimman tasapuolisesti edustaa kunnan väestön ikä-, elinkeino-, sukupuoli- ja kielijakautumaa.</p>

Tuomioistuinvirasto on edellä mainitun päätöksen lähetekijelmässään kiinnittänyt valtuustoryhmien ja lautamiesehdokkaiden huomiota eräisiin kannanottoihin ja seikkoihin, jotka ovat aika ajoin nousseet esiin lautamiesjärjestelmän toimivuutta ja uskottavuutta arvioitaessa.

Lautamiesten valinnassa tulee korostaa lautamiehen tuomarintehtävää. Lautamies ei ole poliittisella valtakirjalla toimiva kunnallinen luottamushenkilö, vaan hänen tulee olla riippumaton. Valtuustoryhmillä on tämän suhteen erityinen vastuu. Sama koskee sitä, että lautamiehiksi valittavat ovat valmiita toimimaan tehtävässään koko kauden.

Lautamiestehtävän luonteesta on todettu, että tehtävää ei voida pitää kunnallisena luottamustehtävänä, vaikka valtuusto valitsee lautamiehet. Perustuslain mukaan tuomiovaltaa käyttävät itsenäiset ja riippumattomat tuomioistuimet. Lautamiehet, joilla on yksilöllinen äänioikeus, ovat tuomioistuimen jäseniä ja toimivat tuomarin vastuulla. Näin ollen tehtävä on pikemminkin valtiollinen luottamustehtävä, jonka hoitamisesta maksettavat kustannukset (istuntopalkkio, ansionmenetykskorvaus ja matkakustannukset) suoritetaan valtion varoista.

Tuomioistuinvirasto on lisäksi kiinnittänyt huomiota esteellisyyksymyksiin. Vakiintunut periaate on, että tuomioistuimen on paitsi oltava puolueeton myös näytettävä puolueettomalta.

Käytännön kokemukset ovat osoittaneet, että esteellisyyksymykset ovat usein ajankohtaisia erityisesti silloin, kun lautamiehinä on esimerkiksi kunnanhallituksen tai kuntayhtymän hallituksen jäseniä. Tuomioistuinviraston näkemyksen mukaan merkittävässä asemassa olevien kunnallisten luottamushenkilöiden tai kansanedustajien valitsemiseen lautamiehiksi tulisi suhtautua pidättyvästi.